

Nr 24.

Av herr **Nylander m. fl.**, om anslag till Svenska stadsförbundet för uppehållande av dess finansråds verksamhet.

Såsom i närslutna av styrelsen för Svenska stadsförbundet till Koningen den 8 oktober 1935 ingivna framställning framgår, har styrelsen hemställt, att i statsverkspropositionen till 1936 års riksdag måtte upptagas ett extra anslag å 4,000 kronor till Svenska stadsförbundet för verksamheten inom dess finansråd under budgetåret 1936/1937. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 3 januari 1936 har denna framställning emellertid icke föranlett någon åtgärd.

Beträffande innehållet i förbundets framställning må uppmärksamheten här särskilt riktas på några punkter.

Anslaget har tidigare successivt nedprutats från 12,000 kronor till 2,000 kronor för att därefter helt indragas. Antalet handlagda ärenden har däremot under tiden efter rådets tillkomst väsentligt ökats.

Anslaget beviljades på sin tid *icke* till stadsförbundets verksamhet utan till det av förbundet inrättade finansrådet, som hade och allt fortfarande har till uppgift att åstadkomma en sakkunnig prövning av kommunala låneärenden och en verklig tillsyn över stadskommunernas finansförvaltning. Det omfattande utredningsarbete, som genom remisser från statsdepartementen och statens centrala verk utföres inom förbundet, skulle däremot alltså komma statens lagstiftande och administrativa verksamhet till godo utan någon ersättning från statens sida.

I den proposition, i vilken förslag om statsbidrag första gången förelades riksdagen (nr 244/1918), framhöll departementschefen, »att det från stadsförbundets sida gjorda erbjudandet borde antagas». Med anslagets beviljande synes i realiteten träffats en ömsesidig överenskommelse om finansrådets inrättande och statens bidragsplikt.

Frågan gäller icke enbart statsbidragets indragning utan det gäller i lika hög grad den officiella prägeln, som finansrådets arbete otvivelaktigt är i behov av. Rådets ställning, som påkallar en viss kontroll över förvaltningen i de till förbundet anslutna kommunerna, är givetvis ägnad att föranleda vissa slitningar.

Stadsförbundets direkta kostnader för finansrådet uppgingo för år 1934 till 9,200 kronor.

Såsom motiv för avknappning och sedermera indragande av anslaget har *uteslutande* anförts hänsyn till statsfinansernas ansträngda läge. Då en förbättring i detta fall nu inträtt, vill det synas skäligt, att anslag åter finge utgå.

Med stöd av vad sålunda anförts vilja vi vördsamt hemställa,
att riksdagen måtte såsom bidrag till Svenska stadsförbundet för uppehållande av dess finansråds verksamhet å riksstaten för budgetåret 1936/1937 upptaga ett extra anslag å 4,000 kronor.

Stockholm den 16 januari 1936.

Axel Nylander.

C. P. Wahlmark.

Gustaf Velander.

G. A. Björkman.

Edwin Berling.

Alb. Bergström.

Em. Bjurström.

Karl Aug. Johanson.

Edg. Sjödahl.

Ivar Öhman.

Gösta Rahmn.

Ad. Lindgren.

A. J. Bärge.

Avskrift.

Svenska stadsförbundets styrelse
med underdänig framställning om
anslag till förbundets finansråd.

Till Konungen.

Svenska stadsförbundets styrelse tillåter sig härmed i underdånighet hemställa om anslag av statsmedel under kommande budgetår till den verksamhet, som utövas av förbundets finansråd. Såsom motivering för denna anhållan tillåter sig styrelsen anföra följande.

Finansrådet tillkom år 1918 i syfte främst att möjliggöra den kommunala sakkunskapens utnyttjande vid den statliga prövningen av de kommunala låneärendena ävensom en fortlöpande upplysningsverksamhet rörande kommunalfinansiella frågor. Till verksamheten söktes redan från början statsbidrag och därvid betonades det, att förbundet icke hade möjlighet att av sina ordinarie inkomster bestrida kostnaderna för finansrådet.

I den proposition (244/1918), i vilken förslag om statsbidrag förelades riksdagen, uttalade departementschefen, att det vore »synnerligen önskvärt», att vid utövandet av uppsikten över kommunernas skuldsättning hava tillgång till sådan sakkunskap, som förvärvats genom utövad verksamhet i kommunal finansförvaltning. Efter ytterligare motivering för anslaget konstaterade han, att »det från stadsförbundets sida gjorda erbjudandet» borde antagas. Själva formuleringen av detta uttalande synes giva ett mycket klart uttryck för den uppfattningen, att statsmakterna genom bidragets beviljande avsett att träffa en verklig överenskommelse med förbundet om deltagande i kostnaderna för finansrådets verksamhet, en anordning som från förbundet uttryckligen uppställts såsom en förutsättning för denna nya gren av dess verksamhet.

Under en följd av år beviljade staten också, om än med varierande belopp, sin förutsatta ekonomiska medverkan. Från en början på 8,000 kronor höjdes anslaget sedermera till 12,000 kronor per år. För år 1923 skedde emellertid en nedsättning till 6,000 kronor med hänvisning till nedgången i antalet remitterade låneärenden. När sedermera en ytterligare minskning ned till 4,000 kronor vidtogs för budgetåret 1924/1925, motiverades detta däremot med den försämrade statsfinansiella situationen samtidigt som departementschefen uttalade, att »finansdepartementets stöd av samarbetet med stadsförbundet synes utan tvivel förtjänt av all uppskattning». För budgetåret 1932/1933 uppfördes ett anslag på enbart 2,000 kronor. Statens organisationsnämnd hade emellertid redan då föreslagit ett fullständigt slopande av anslaget. Som motivering anfördes även från dess sida den statsfinansiella situationen och nämnden betonade starkt, att verksamheten vore att anse såsom »i hög grad gagnande». I överensstämmelse med förslag från den så kallade gransknings-

nämnden slopades anslaget emellertid i den därpå följande statsverkspropositionen. I riksdagens båda kamrar väckta motioner om fortsatt anslag avstyrktes av statsutskottet med hänvisning till det »statsfinansiella läget». Reservanter till utskottets förslag tillstyrkte dock fortsatt anslag. De framhöllo särskilt, att en överenskommelse träffats mellan förbundet och statsmakterna beträffande finansieringen av rådets verksamhet och att en sakkunnig prövning av låneärendena på annan väg än genom finansrådet säkerligen skulle draga större kostnader. Samma synpunkter framhöllos under riksdagsdebatten. En talare ansåg, att rådet till tre fjärdedelar arbetade för statens räkning. Rådets gagnande verksamhet framhölls även i detta sammanhang. Men anslaget beviljades icke och vid senare riksdagar hava förslag icke i någon form framförts om anslag till rådet.

När styrelsen nu vågar återkomma med begäran om statsbidrag, må till en början vissa upplysningar lämnas om omfattningen av rådets arbete. För de år, för vilka statsbidrag lämnats, hava årliga redogörelser avgivits till Kungl. Finansdepartementet, till vilka styrelsen i första hand ber att få hänvisa. Här må dock antecknas, att antalet till finansrådet (fr. o. m. hösten 1918) remitterade ärenden utgjorde:

1918 .	153	1924:	115	1930:	161
1919 .		1925:	91	1931:	191
1920:	187	1926:	53	1932:	191
1921:	155	1927:	52	1933:	275
1922:	23	1928:	126	1934:	350
1923:	31	1929:	126		

Under de tre första kvartalen i år utgjorde antalet 236.

Medan således antalet remisser — med undantag för en mera tillfällig nedgång, för vilken finansrådet icke torde kunna göras ansvarig — i sin helhet visat en tendens till uppgång, har statens förutsatta medverkan till utgifterna sjunkit från högst 12,000 kr. till 2,000 kr. för att därefter helt upphöra.

Stadsförbundets utgifter för finansrådets verksamhet äro icke obetydliga. De direkta kostnaderna för finansrådet utgjorde 1934:

Arvode till föredraganden . . . . . 5,000 kronor
 Resekostnads- och traktamentsersättningar
 (sammanträden i regel en gång i månaden) 4,200 » 9,200 kronor.

Utöver dessa direkta kostnader drabbas givetvis förbundet även av indirekta sådana. Förbundets tjänstemän hava i rätt stor utsträckning anlitats för handläggning av ärenden, som sammanhånga med rådets arbete och för upplysningsverksamhet bland förbundets medlemmar överhuvud taget på det kommunalfinansiella området. Samarbetet i dessa frågor med kungl. finansdepartementet medför givetvis också, att förbundets tjänstemän få stå departementet till handa med önskade utgifter av olika slag. Därtill kommer andel i förbundets kostnader för

lokaler och expedition, korrespondens, telefonavgifter m. m. För ett underlättande av låneprövningen har förbundet också iklätt sig utgifter för en fortlöpande översikt över lånepraxis i förbundets tidskrift. Den ovan angivna summan representerar därför endast en direkt ur räkenskaperna gripbar utgift och anger icke den samlade kostnaden till följd av rådets verksamhet.

Vid sidan av den statsfinansiella synpunkten har såsom ett motiv eller snarare försvar för anslaget indragande framhållits, att beloppet icke spelade någon större roll i förbundets budget. Det må i detta avseende framhållas, att stadsförbundets inkomst av medlemsavgifter år 1934 belöpte sig till 136,685 kronor. Räknas finansrådskostnaderna endast till en så uppenbart för låg summa som 10,000 kronor, uppgå de dock till 7,3 % av medlemsavgifterna. Så bagatellartad som man under riksdagsdebatten ville göra gällande är kostnaden således icke. Härtill kommer emellertid att förbundet under de senaste åren med svårighet och endast tack vare besparade medel kunnat undgå att höja medlemsavgifterna. Behovet av större inkomster har icke framkallats enbart av ökade arbetsuppgifter enligt de för verksamheten från början uppdagna grundlinjerna. Verksamheten har också utsträckts över nya områden. Inrättandet hos förbundet av en befattning som konsulent i budget- och räkenskapsfrågor torde bliva till nytta också för den statliga låneprövningen.

Om det gällde att bevilja anslag av statsmedel för förbundets allmänna verksamhet, kunde med visst fog hänvisas till förbundets egna resurser, främst i avseende å medlemsavgifterna. Det vidlyftiga utredningsarbete, som utföres inom förbundet, kommer visserligen statens lagstiftande och administrerande myndigheter till godo. Förbundets för medlemmarna avsedda upplysningsbyrå har med åren i allt större omfattning blivit en upplysningsbyrå även för statens myndigheter och ämbetsmän. För en liknande verksamhet hava andra ideella föreningar uppburit understöd av statsmedel. Stadsförbundet har emellertid icke någonsin gjort framställning om dylik ersättning. Med hänsyn bland annat till vikten för en sammanslutning av stadsförbundets karaktär att stå obunden åt alla håll har det städse ansetts självfallet, att de till förbundet anslutna samhällena skulle finansiera förbundets allmänna verksamhet.

För finansrådets del ligger förhållandet, som ovan visats, helt annorlunda till. Även denna gren av verksamheten är naturligen avsedd att gagna förbundsmedlemmarna. Men på samma gång har förbundet genom finansrådet velat bereda kungl. finansdepartementet möjlighet att genom en smidig organisation och för en kostnad, som i avseende å nyttan torde få anses mycket blygsam, vinna den förbättrade kontroll över den kommunala låneshushållningen, som torde ansetts oundgängligen nödvändig. Det är naturligt, om förbundets medlemmar förutsätta, att de icke ensamma skola bära kostnaderna för denna del av verksamheten i all synnerhet vid en höjning av hittills utgående medlemsavgifter.

Såsom styrelsen i en tidigare framställning i detta ärende utvecklat, innebär statsanslaget för förbundets del icke enbart en ekonomisk fråga. Rådets ställning, som påkallar en viss kontroll över förvaltningen i de till förbundet anslutna samhällena, förbundets principaler, är givetvis

Motioner i Första kammaren, Nr 24.

ägnad att framkalla vissa friktioner. Finansrådets strävan att verka för en sund kommunal lånepolitik underlättas utan tvivel, om rådets ställning av i viss mån »officiell» institution markeras genom statsbidrag. Icke minst med hänsyn till sistnämnda synpunkt ansåg sig styrelsen 1933 böra underställa den då sammanträdande förbundskongressen frågan om rådets fortsatta verksamhet i det läge, som då uppstått. Kongressen beslöt därvid, att rådet skulle fortsätta sin verksamhet under den kommande kongressperioden och intill 1936 års utgång.

Inför den under senare delen av nästa år sammanträdande kongressen har styrelsen således att ånyo upptaga till övervägande frågan om rådets fortsatta verksamhet. Den nu föreliggande statsfinansiella situationen torde få anses vara en annan och för staten fördelaktigare än den 1932 rådande. Främst utav dessa båda skäl har styrelsen nu ansett sig böra inkomma med en förnyad framställan om statsbidrag.

Trots det att antalet till rådet remitterade ärenden lika väl som kostnaderna på de senaste åren ökats, har icke styrelsen velat ifrågasätta det belopp, som utgick innan en med statsfinansiella skäl motiverad nedsättning första gången vidtogs. Då antalet till rådet remitterade ärenden år 1922 utgjorde 23 och 1934 däremot 350, skulle det 1922 utgående beloppet på 6,000 kronor tydligen i och för sig icke innefatta någon orimlig begäran. Skälig hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden torde emellertid få anses tagen, om styrelsen nu stannar för ett belopp på 4,000 kronor. Detta utgör som ovan visats icke ens hälften av de direkta utgifter, förbundet haft för rådets verksamhet under år 1934.

Med hänsyn till vad ovan anförts tillåter sig styrelsen hemställa att i statsverkspropositionen till 1936 års riksdag måtte upptagas ett extra anslag å 4,000 kronor till svenska stadsförbundet för verksamheten inom dess finansråd under budgetåret 1936/1937.

Stockholm den 8 oktober 1935.

Underdånigst

För Svenska stadsförbundets styrelse:

A. BORGSTRÖM.

Dess ordförande.
